

Miksi Savilahti? – SAVILAHDEN ASUINALUEIDEN VETOVOIMATEKIJÄT

Savilahden asuinalueiden vetovoimatekijät- selvitys on toteutettu kesän 2022 aikana. Selvitystä varten on haastateltu vanhan varikon alueluovutuskilpailun voittajan Lohkare-konsortion osapuolia, Aran ja Kuopion kaupungin edustajia sekä Savilahden opiskelijoita. Kaupunkilaisilla on myös heinäkuun aikana ollut mahdollisuus vastata verkkokyselyyn koskien Savilahden tulevaisuutta ja asumiseen liittyviä toiveita. Kyselyyn vastasi 53 henkilöä suhteellisen monipuolisin taustatiedoin. Lisäksi tulevia asuinalueita on tarkasteltu eri lähteiden pohjalta muodostettujen asukasprofiilien kautta.

Sijainti ja kovat vetovoimatekijät

Savilahden sijainti sekä luonnon ja vesistön, että kaupungin äärellä nähdään haastattelujen pohjalta ensisijaisena vahvuutena. Savilahden saavutettavuus koetaan hyvänä, sinne on helppo ja nopea tulla eri kulkuvälineillä. Moottoriteliittyminen löytyy vierestä. Osa opiskelijoista kuitenkin kokee, että alue on vähän syrjässä, ei ihan jokapäiväisen kävelymatkan keskustasta. Tärkeää onkin siis varmistaa, että saavutettavuus eri puolilta Kuopiota on toimiva.

Savilahti nähdään mielenkiintoisena, kehittyvänä ja isona alueena, johon kaupunki todella satsaa. Kaupungin puolelta uskotaan, että vetovoima tulee vain kasvamaan rakentamisen edetessä. Alueen sisältä löytyy työ- ja opiskelupaikkoja, kolmen asteen opiskelukampukset ja tutkimuslaitoksia, kansainvälistä yrityselämää ja pöhinää. Synergian ja innovaation mahdollisuudet nähdään palvelukehitykselle merkittävänä, ne voivat synnyttää yllättäviä ja uudenlaisia palveluita alueelle. Merkittävänä nähdään myös alueen työpaikat korkean teknologian parissa, sillä ne edustavat tulevaisuuden työpaikkoja. Tämän uskotaan takaavan asuntojen arvon jatkossa ja mahdollistavan pitkäaikaisen työuran samalla alueella.

Luonto

Yhtenä ylivoimaisena vetovoimatekijänä konsortion osapuolet ja Aran edustaja nostivat esille monipuolisen luonnon, järven ja maisemat. Kuopiolaisen maiseman nähdään korostuvan Savilahdessa. Myös tulevat asuinalueet määritellään vihreän viihtyvyyden kautta. Aran edustajan mukaan rakentaminen, ei pelkästään väistä säilytettävää luontoa, vaan se ottaa sen huomioon, avaa näkymiä ja kulkuyhteyksiä alueelle. Opiskelijat eivät korostaneet haastatteluissa alueen luontoa Kuopion mittakaavassa erityisenä, mutta luonnon tuoma rauha nousee vahvasti esille. Tätä rauhaa toivotaan kunnioitettavan jatkokehityksessä. Myöskään kaupungin edustajat eivät nosta luontoa sinänsä esille, vaan palvelukombinaation kautta. Savilahtea ei nähdä Saaristokaupungin veroisena, mutta virkistys- ja harrastusmahdollisuudet nähdään merkittävänä yhdistettynä keskustan läheisyyteen.

Peruspalvelut

Savilahdessa nähdään olevan jo nyt jo hyvä valikoima palveluja, kuten Prisma ja sen yhteydessä olevat muut toimijat. Uuden asuinalueen keskelle tulee sijoittumaan lähipalvelukeskus, sisältäen koulun ja päiväkodin sekä pääkadun varteen lähikauppa ja kivijalkaliikkeitä. Peruspalveluiden hyvän saavutettavuuden

kautta nähdään mahdollisena myös autoton elämä Savilahdessa. Aran edustaja ei kuitenkaan näe, että alueen koko tulisi houkuttelemaan ratkaisevan paljon markkinavetoisia palveluita, vaan Savilahteen olisi mahdollista toteuttaa kolmannen sektorin pieniä palveluita kunnallisten palveluiden lisäksi. Näiden ympärille muodostuisi kylämäinen asuinalue.

Vapaa-ajan palvelut ja ulkoilumaastot

Vapaa-ajan palvelut ja ulkoilumaastot nousivat kaikissa haastatteluissa esille. Savilahdessa pääsee takapihalta metsään ja etupihalta järvelle. Myös luolaston suuren liikunta- ja tapahtumakeskuksen uskotaan tuovan alueelle omaa vetovoimaa. Liikunnan ja virkistykseen kautta Savilahti nähdäänkin laajempaa aluetta palvelevana kokonaisuutena. Konsortion haastatteluista nousee esille myös näkemys, jonka mukaan alue voisi muodostua nähtävyyden kaltaiseksi paikaksi.

Yritysinnovaatiopöhinää ja urheilutapahtumia tulee siis Savilahdesta löytymään, mutta omaehtoinen taide ja kulttuuritoiminta jää kuitenkin haastattelijien perusteella hyvin vähäiseen rooliin Savilahdessa. Urbaaniin kaupunkikulttuuriin ja aktivismiin sekä vaihtoehtoiseen luovaan toimintaan liittyvät mahdollisuudet näyttäisivät olevan paitsiossa Savilahdessa.

Uniikkisuus, identiteetti ja laatu

Konsortion, kaupungin ja Aran haastatteluissa uniikkisuus, identiteetti ja laatu nousivat vahvoiksi vetovomatekijöiksi asuinalueiden suhteen. Kaupungin edustajien mukaan alueesta on alusta asti lähdetty tekemään esteettistä ja identiteetiltä erilaista. Savilahtea on työstetty tarina edellä, eli luonto ja karu kalliomaisema edellä. Entisten armeijan ammusvarastoluolaston edustan jyrkkä kalliorinne on harvinainen rakennuspaikka. Vain olemassa olevan historian voidaan päätyä rakentamaan tällaiseen kohteeseen. Tämän kautta syntyy Savilahden omaleimaisuus, kallio, korkeusvaihtelut, näköalatasanteet. Rinteeseen sijoittuvien lohkaremaisten rakennusten uskotaan myös muodostuvan Kuopion maamerkiksi. Koska paikka on itsessään haaste, tulee lopputuloksesta myös uniikkia. Haastava rakennuspaikka on synnyttänyt myös seuraavan kerroksen uniikkeja ratkaisuja. Kulkusillat ja pystykulkuyhteydet tasanteen ja laakson välillä nähdään omana erikoisuutenaan. Katetut, neljän vuoden ajan kulkuyhteydet edustavat Aran edustajan mukaan Suomen mittakaavassa ihan uudenlaista ajattelua. Opiskelijahaastatteluissa ei noussut esille alueen historia, eikä rinteiden harvinaisuus rakennuspaikkana. Tätä aspektia kannattaisikin siis selkeästi yhä vahvistaa alueen identiteettitekijänä.

Kuopion vetovoima / Savilahden kansainvälinen vetovoima

Kuopion sopiva koko, luonto ja Suomen neljä vuodenaikaa sekä paikallisten ihmisten ystävällisyys nähdään haastattelijien perusteella vetovoimaisina ulkopuolisille. Myös osaamisen, opiskelu- ja työmahdollisuuksien yhdistyminen luonnon maisemiin nousee esille. Tulevaisuudessa yhä tärkeämpien tuotantojen ja älyteknologiaan painottuvien työpaikkamahdollisuuksien keskittyminen alueelle tulee todennäköisesti myös kasvattamaan kansainvälistä kiinnostusta. Lisäksi kun työn tekemisessä paikan merkitys tulee vähentymään, uskotaan että maakuntakeskukset tulevat olemaan voittajia tässä muutoksessa. Luonto ja stressittömyys saattavat houkutella isommista kaupungeista.

Ana Garcia Perez on tehnyt selvityksen (Garcia Perez 2019), josta käy myös ilmi, että Kuopio houkuttelee luonnon läheisenä ja ystävällisenä ympäristönä. Monet poliittisesti epävakaina maista muuttavat arvostavat Kuopiossa erityisesti turvallisuutta ja rauhallisuutta. Korkealle arvostetaan myös suomalaista koulutusta, terveydenhuoltoa ja elämänlaatua. Kuopiossa, eli käytännössä Savilahdessa, opiskelee kerrallaan noin 1000

ulkomaista opiskelijaa. Se on suhteellisesti suuri luku, sillä ulkomaan kansalaisia on Kuopiossa yhteensä 3450. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu kansainvälisen potentiaalin pitäminen Kuopiossa. Garcia Perezin mukaan pitovoima pohjautuu voimakkaasti integraatioprosessiin ja siinä korostuu erityisesti mukana muuttaneen perheen rooli. Puolisot ovat usein myös koulutettuja ja turhautuvat toimettomuuteen, epäsosiaalisuuteen ja vaikeuteen löytää tietoa. Jos Savilahden pyrkimys on profiloitua kansainvälisyyden kautta, olisi tärkeää pohtia, miten Savilahti tukee kotoutumista. Olisiko mahdollista tehdä olemassa olevien toimijoiden, kuten Navigaattorin tai Settlementti Puijolan kanssa yhteistyötä ja sijoittaa Savilahteen kotoutumista edesauttavia konkreettisia palveluita. Myös alueen kansainväliset yritykset voisivat osallistua palveluntarjontaketjuun pitääkseen osaajansa tyytyväisinä Kuopiossa.

Savilahden asuinalueiden henki

Savilahden asuinalueiden henki kiteytyy haastattelujen perusteella sanoihin, kuten liittymäkohta tai kombinaatio. Savilahti tulee olemaan urbaani, mutta luonnonläheinen alue. Savilahti nähdään samaan aikaan aktiivisena, innostavana ja dynaamisena, mutta silti rauhallisena ja maanläheisenä. Alueella nähdään olevan mahdollista elää stressitöntä elämää, lähellä kaikkea. Kombinaation teema jatkuu myös rakentamisessa, alue tulee muodostumaan toisaalta kaupunkimaisista kaduista ja palveluista, mutta samalla väljistä kortteleista ja vehreistä puistoista. Aran edustaja uskoo enemmän kylämäiseen Savilahteen, mutta yhteisölliseen ja erilaisia ihmisiä yhdistävään kombinaatioon.

Asukastyypit

Mikäli asukas pitäisi lokeroita, niin haastattelujen perusteella se olisi sellainen, joka ei halua lokeroitua; monipuolinen, aktiivinen, toisaalta helppoa ja rauhallista elämä peruspalvelujen äärellä arvostava ihminen. Suunnittelun tavoite onkin tarjota mahdollisimman monipuolisesti tekemistä ja toimintaa. Lähtökohtaisesti on myös pyritty mahdollisimman monipuoliseen asukaskantaan. Alueelta tulee löytymään hyvä valikoima asuntoja. Sen lisäksi, että Kuopas rakennuttaa opiskelija-asuntoja, tulee vanhan varikon alueelle sijoittumaan myös konseptoitua asumista ikääntyneille ja valtion tukemaa edullista vuokra-asumista. Aran edustajan mukaan Savilahden suunnittelussa onkin otettu erilaiset elämäntilanteet huomioon poikkeuksellisen hyvin. Savilahti voisi jopa toimia tietynlaisena esimerkkialueena tässä suhteessa. Suunnittelussa on poikkeuksellisesti lähdetty siitä, että jo kaavoitusvaiheessa on mietitty, mihin kohtuuhintaista asuntotuotantoa voidaan tehdä.

Arvolupaukset

Asumisen arvo on enemmän kuin asunnon käyttöarvo. Kyse ei ole vaan asumisesta, vaan elämisestä, laadusta ja tyylistä. Haastattelujen pohjalta on tunnistettu mahdollisia arvolupauksia, joita Savilahti voisi tarjota. Ne kiteytyvät viiteen teemaan. **Rauhallinen ja helppo elämä**, se rakentuu peruspalvelujen saavutettavuudesta, lyhyistä välimatkoista ja toisaalta luonnon rauhasta ja virkistysalueista. **Yhteisöllisyys ja toimijuus**, muodostuu korttelikohtaisista yhteistiloista ja aktivoivasta, toiminnallisesta ympäristöstä. Kaupungin puolelta esiin nostetaan myös osallistuminen, pyrkimyksenä on, että kaupunkilaiset voisivat yhä vaikuttaa siihen, että Savilahdesta tulisi juuri heidän alueensa. **Monimuotoisuus ja monialaisuus**, tulee rakentumaan laajan asuntotarjonnan kautta ja eri toimijoiden yhdistymisestä alueella. **Luonto ja ekologisuus**, muodostuu alueen monipuolisesta luontoympäristöstä, mutta myös esimerkiksi rakennusmateriaaleista, puurakentamisesta ja edistyksellisistä älyratkaisuksista, jotka helpottavat energiatehokkuutta. Laadukkuus ja uniikkisuus tukeutuvat kokeilevaan arkkitehtuuriin, alueen uniikkeihin ratkaisuihin ja puisto- ja viheralueisiin panostamiseen.

Alustatalouden mahdollisuudet

Palvelulähtöisessä ajattelussa lähtökohtana on kartoittaa mahdollisia lisäarvoja, joita tuotteella voisi olla asiakkaalle käyttöarvon lisäksi. Arvot luovat elämiselle ja tekemiselle merkityksen. Asuminen palveluna konseptissa rakennuksesta muodostuu alusta, jonka kautta lisäarvoa tuottavat monenlaiset palvelut tarjoutuvat asukkaalle erilaisten palveluportaalien kautta. Osassa konsortion osapuolten haastatteluista nouseekin esille vahva usko, että Savilahden palvelut tulee rakentumaan uudenlaisten alustojen varaan ja palvelulähtöisyys nähdään tulevaisuutena. Erilaisia palveluekosysteemejä tai käyttöalustoja ei ole kuitenkaan yhteiskäyttötilojen ja asunnon kulutusseurannan lisäksi lähdetty sen enempää vielä kehittämään. Kaupungin mukaan palveluportaalit oli tavoitteena, mutta aika on ollut vastassa. Toteutus vaatisi ison kokonaisuuden ja osapuolen, joka hallinnoisi näitä palveluita. Mikäli Savilahden pyrkimys on olla tulevaisuuden kaupunginosa, ja toteuttaa tehokkaasti näitä arvolupauksia, kuten helppo elämä, yhteisöllisyys ja laadukkuus, näitä asioita olisi edistettävä aktiivisesti.

Haastatteluissa tunnistetut haasteet / kehityskohteet

Hankeeseen kasvamisesta ollaan huolissaan, se ei saisi kasvaa niin suureksi, että se nostaa tonttivuokria liikaa. Savilahden olisi pystyttävä olemaan hinnallisesti houkutteleva vaihtoehto keskusta-asumiselle. Pysäköintiin liittyvien ratkaisujen pelätään nykyisellään karkottavan osan lapsiperheistä. Kerrostalovoittoisuutta pohdittiin samasta syystä useammassa haastattelussa. Rivitalojen mahdollisuutta Marikonrannassa ja Savisaaressa toivotaan pohdittavan. Kaupunkilaisten ääni ja toiveet eivät vielä näy alueella, osallistamista toivotaankin seuraavissa kehitysvaiheissa lisättävän. Kaavaan kaivataan joustavuutta, jos se on liian jäykkä, se ei välttämättä pysty mukautumaan muutoksiin taloudessa, asukkaiden toiveissa tai elämäntyylyissä. Rakentamisen aikajänne nähdään monella tapaa haasteena. Ympäröivässä maailmassa tapahtuu muutoksia rakentamisen aikana. Toisaalta rakentamisen ajan viihtyisyys, miten se saadaan toteutumaan. Lisäksi palveluita olisi elintärkeää saada alueelle heti kun asuntoja alkaa valmistumaan. Valtateiden haitat, vilkastuva liikenne ja ruuhkat pohdituttivat erityisesti opiskelijoita.

NOSTOT ASUKASKYSELYSTÄ

Asukaskyselyn tuloksia on mahdollista tarkastella omana julkaisunaan ja niitä tullaan erikseen hyödyntämään myös tämän selvityksen lisäksi jatkosuunnittelussa. Tässä kohdin on nostettu vain joitain päätelmiä kyselystä esille. Kyselyssä merkittävää oli, että se perustui pääosin avoimiin vastauksiin. Teemoja ei siis annettu vastaajille valmiina, vaan ne on analyysivaiheessa tunnistettu ja muodostettu vastausten perusteella.

Asuinaluepreferenssit

Kuopiolaisille kolme merkittävintä ominaisuutta hyvällä asuinalueella on luonto, sijainti ja palvelujen saavutettavuus. Erityisesti liikunta- ja virkistyspalvelut nousivat esille. Myös rauhallisuus ja turvallisuus koetaan merkittäväksi. Tämä indikoisi sitä, että Savilahti voisi olla vahvoilla tarjotessaan helppoa, saavutettavaa elämää ja luonnon rauhaa harrastusmahdollisuuksien lähellä. Myös rakennetun ympäristön viihtyisyyttä kaivataan Kuopiossa selkeästi. Viheralueiden laatu mainitaan monesti. Kaupunkilaiset kaipaavat aktiviteetteja asuinympäristöön, kuten uimarantoja, ulkokuntosaleja, pallokenttiä, luisteluratoja, leikkipuistoja ja skeittiparkkeja. Savilahti voisikin panostamalla laadukkaisiin ja aktivoiviin

puistoalueisiin nousta hyvinkin vetovoimaiseksi. Asuntojen monimuotoisuuteen on myös syytä kiinnittää edelleen huomiota, sillä itse asunnon kriteerit koetaan merkittävimmäksi perusteeksi muuttaa Savilahteen.

Asuinalueiden palvelutoiveissa eniten pisteitä saavat ruokakauppa, liikuntapalvelut, kirjasto sekä ravintolat ja kahvilat. Näistä kirjasto on asia, jota Savilahti ei ole tarjoamassa. Asuminen palveluna herättää suhteellisen tasaisesti mielenkiintoa. Yhteiskäyttöiset tilat ja välineet korostuvat. Myös asunnon kulutusseuranta kiinnostaa kuopiolaisia.

Kuopiolaisten arvot, asenteet ja toiveet suhteessa

Kuopiolaiset ovat lähes ensisijaisesti huolissaan, että Savilahden suunnittelussa luontoa käytetään vain mainonnassa, eikä sitä todellisuudessa oteta huomioon. Sanat kuten rauhaan jättäminen, säilyttäminen, ei-tuhoaminen, säästäminen ja turvaaminen toistuivat vastauksissa luonnon kohdalla. Tieto Savilahden ensisijaisista lähtökohdista suunnitella aluetta luonto ja maisema edellä, ei ole siis vielä tavoittanut kaupunkilaisia.

Lisäksi tuloksissa on merkittävää, että monimuotoisuus, yhteistyö ja erilaiset kohtaamiset ja toisaalta uniikkius, erottuvuus ja esteettisyys ovat teemoina kaupunkilaisten arvostamia asioita. Savilahden olisi siis mahdollista muodostaa näistä arvolupauksia. Esimerkiksi monimuotoista asukaskuntaa toivotaan kyselyssä moneen otteeseen. Väljyys on myös asia, jota kaupunkilaiset peräänkuuluttavat, tila olemiselle, tekemiselle ja vehreydelle rakennusten välillä, mainitaan kyselyssä usein. Kortteleiden väljyyttä ja puistoalueiden merkitystä Savilahdessa kannattaakin siis edelleen vahvistaa.

Asukasporfiilit (Löytyvät tarkemmin esitystiedostosta)

KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN, VANNOUTUNUT KAUPUNKILAINEN

Peruskaupunkilaiselle löytyy kaikki tarvittava käveltävältä etäisyydeltä, edullista asumista, työpaikkoja, lähikauppa, kahvila tai lounaspaikka, viihtyisät koiralennkkimaastot, harrastusmahdollisuudet, uimarantaa ja korttelisaunaakin.

TRENDIKÄS, TEKNOLOGIAA IHANNOIVA PIENTALOASUJA

Teknologiaa ihannoivan perheellisen elämä on mukavaa savilahdessa, voi elää älykodissa, mutta esteettisesti puisessa rakennuksessa järven äärellä. Ekologisesti halutessaan myös ilman autoa. Lisäksi urheilumahdollisuudet ovat monipuoliset on ympärillä.

Huomiot: Onko tulossa pientaloja/rivitaloja alueelle?

Minkälaisia harrastusmahdollisuuksia lapsille löytyy urheilun lisäksi?

PERHEKESKEINEN, VIHERTÄVÄ NAAPURUSTOLAINEN

Eläkeläisellä on Savilahdessa melkoisen leppoisaa, lähipalvelut ja bussipysäkki löytyvät 200 metrin säteeltä. Kodista on hulppeat maisemat. Esteettömyys on huomioitu kulkemisessa. Palveluasumista löytyy tarvittaessa. Myös yhteisöllisyys, monisukupolvisuus ja luonnon saavutettavuus tukee paikallaan ikääntymistä.

Huomiot: Palvelut kotiin ja muita ikääntymistä helpottavia palvelualustoja on pohdittava ja niiden saavutettavuus tehtävä helpoksi ikääntyneille.

Myös kortteleiden sisäistä asukastoimintaa on jotenkin tuettava.

URAORIENTOITUNUT ESTEETIKKO

Kulttuuria arvostavalle löytyy historiallisesti kiinnostava alue ja mielenkiintoista arkkitehtuuria, korkeakoulut, kahvilat ja nuorekas, aktiivinen tunnelma, marjametsien ja järven vierestä.

Huomiot: Virkistysmahdollisuudet ovat rajalliset. Mitä tekee savilahdessa nuori ihminen, joka kaipaa elävää taidetta, kuten teatteria, gallerioita, elokuvia tai itsenäisiä kulttuuritapahtumia?

SOSIAALINEN SÄPISIJÄ

Ulkomaisen tutkijan puolisolla on Savilahdessa pääosin hyvät oltavat, löytyy edullinen asunto yhteisölliseltä ja lapsiturvalliselta alueelta, työpaikkojen ja yliopiston, mutta luonnon rauhan läheltä.

Huomiot: Voisiko Savilahti vielä tukea irrallisuuden kanssa kamppailevaa, koulutettua työtöntä uudessa maassa?

Ehdotus: LATAAMO

Haastatteluiden ja asukasprofiilien tulosten pohjalta on haettu ratkaisua Savilahden ongelmakohtiin ja tästä syntyi ehdotus Lataamon kulttuurikeskuksesta. Savilahdesta löytyy pöhinää teknologian ja innovaatioiden osalta, mutta urbaani kaupunkikulttuuri ja elämykset ja luova miljöö ovat paitsiossa. Haaste on jossain määrin koko Kuopion jakama. Savilahti voisi kuitenkin olla se, joka tarttuisi haasteeseen. Alueelta löytyy opiskelijaelämää, koulun iltakäyttö mahdollistaa tietynlaiset toimintaryhmät ja tapahtumakeskus kattaa suuret tapahtumat. Lisäksi alueella on Valon kaava- taideohjelma, mutta se toteutuu pitkälti integroituina teoksina osaksi staattista ympäristöä. Savilahti kaipaa toimintaa. Taiteen omaehtoisuus ja orgaaninen kulttuuri on eilinehto alueen vetovoimalle, varsinkin jos tavoitteena on pitovoima nuoreen väestöön. Nyt on vaarana, että Savilahti leimautuu pitkälti tieteellisen innovaation ja luonnonläheisen virkistysalueeksi. Tällöin iso osa sosiaalista ja yhteiskunnallista elämää jää ulkopuolelle.

Ammuslataamon alueen potentiaalia olisi mahdollista hyödyntää tässä kohtaa. Suojeltu funkkisrakennusten alue sopisi loistavasti boheemin vaihtoehtoisuuden alustaksi. Rakennukset sijaitsevat myös sopivasti asuinalueiden ja kampusten välimaastossa, eikä toiminta tällöin sijoittuisi rauhaa kaipaavien kotimiljööseen. Lataamon kulttuurikeskukseen voisi sijoittaa esimerkiksi työhuoneita, treenitiloja, korttelikinoa, gallerioita, nuorten toimintaa ja myös kaivatun kirjaston ja kotoutumiseen liittyviä palveluita.

Lähteet ja viittaukset:

Feelback group. 2019. Future Savo. Pohjois-Savon pito- ja vetovoimatekijät/Muuttajakysely.

Garcia Perez, Ana. 2019. Muuttajapalvelujen tarve ulkomaalaisille muuttajille, kotoutumisen tärkeitä tekijöitä, hyviä malleja, johtopäätöksiä. Kuopion kaupunki.

Vieno Koskela 2022
KUOPIO